

Samen werken aan een Schoner Nederland

IMPULSPROGRAMMA ZWERFAFVAL

Handhaven in de praktijk Markten en evenementen

Door markten en evenementen ontstaat tijdelijk een sterk verhoogde vervuilingsgraad in een bepaald gebied

Door het grote aantal mensen en een verlaagd verantwoordelijkheidsgevoel voor de openbare ruimte ontstaat er in korte tijd veel zwerfafval. Als gemeente bent u er uiteindelijk voor verantwoordelijk dat het terrein en de omgeving na afloop weer netjes bij ligt. Om dit te bereiken, beschikt u over verschillende instrumenten.

Welke instrumenten u ook wilt inzetten, het is verstandig om altijd vroegtijdig de samenwerking te zoeken met de organisatoren. Of in geval van een markt: met de marktmeester.

● Aanpak bezoekers markten en evenementen: repressief of preventief?

Het handhaven op het veroorzaken van zwerfafval tijdens evenementen is erg lastig. Er zijn veel mensen op de been en de vervuilingsgraad is hoog. Daarnaast leeft er bij het publiek toch het gevoel dat het hier minder erg is als ze hun afval niet in de bak deponeren. Het beboeten van mensen tijdens een evenement lijkt mede daardoor geen goede aanpak. Hoewel het repressief handhaven bij het publiek dus minder van toepassing is, kunt u wel inzetten op preventieve handhaving. U kunt het publiek informeren over het feit dat het veroorzaken van zwerfafval nog steeds niet mag. > Deze communicatie kan eraan bijdragen dat bezoekers minder zwerfafval veroorzaken. U zou dit kunnen doen door bijvoorbeeld posters op te hangen of sms-berichten te sturen in een bepaald gebied. Het gaat er daarbij vooral om het publiek te herinneren aan de norm.

Aanpak

Een evenement is een activiteit met een openbaar karakter die plaatsvindt in de openlucht. De diversiteit is groot, sportevenementen (bijv. marathon van Amsterdam), culturele evenementen (bijv. concert at sea), grote evenementen (bijv. Uitmarkt), kleine evenementen zoals dorpsbraderieën en evenementen met en zonder vrije toegang. Er is geen standaard aanpak te beschrijven voor het tegengaan van zwerfafval bij evenementen. Ieder evenement is anders en vereist maatwerk.

Welke afspraken gaat u maken met de organisatoren. Stelt u eisen aan de vervuiling van het terrein gedurende het evenement of spreekt u alleen af hoe het er na afloop uit moet zien. Of verlangt u meer inzetten op preventieve maatregelen? Hoe gaat u om met de aan- en aflooproutes van het evenement? Hanteert u een andere aanpak bij commerciële organisatoren? Legt u regels vast in een vergunning of ontheffing?

Deze factsheet reikt u handvatten aan op basis waarvan u deze afwegingen kunt maken. Uiteindelijk maakt u zelf per (soort) evenement een keuze in uw aanpak.

De aanpak bij markten

De officiële markten onderscheiden zich van de braderieën, eenmalige markten en andere evenementen. De (week)markt is bij besluit van het college - van Burgemeester en Wethouders - ingesteld en valt onder de marktverordening van de gemeente. De organisator van andere markten of evenementen dienen een evenementenvergunning aan te vragen.

De verantwoordelijkheid voor de afvoer van het afval wordt regelmatig bij de markthandelaren zelf neergelegd. De gemeente zorgt dan alleen voor het schoonvegen van het marktterrein. Ook dit kan bij de marktkoopliden neergelegd worden. De verplichting om de eigen rommel op te ruimen kan opgenomen worden in de vergunning. De marktmeester kan hier tijdens en na de markt op toezien, eventueel in samenwerking met een gemeentelijke handhaver. De marktmeester kent de mensen op de markt en kan de marktkooplui aanspreken op de geldende regels. Met een goede aanpak kunt u hierbij het probleem voor een groot gedeelte beheersbaar houden.

Wet en regelgeving

Markten vallen onder de werking van de 'Marktverordening'. Ze vinden plaats op delen van de openbare weg die als marktterrein zijn aangewezen. De marktverordening valt onder de Gemeentewet. De VNG heeft een modelmarktverordening opgesteld, die u kunt vinden op de databank modelverordeningen (www.modelmarktverordening.nl). Het is verstandig om hierin

Enquête

Uit een enquête die sommige gemeenten hielden onder de bezoekers, bleek dat zo'n 60-70% van de bezoekers zich ergert aan het afval op het terrein.

ook regels op te nemen over de verantwoordelijkheid van de uitbaters van de marktkramen om tijdens en na afloop van de markt de directe omgeving van hun kraam schoon te houden.

De aanpak bij evenementen

Afval lijkt een groot probleem bij de grote evenementen. Hoewel het probleem bij de kleinere evenementen beter beheersbaar is, is het wel belangrijk dat u ook daar een goede aanpak in stelling brengt. Afspraken over het schoon achterlaten van het plein of de straat kunt u vastleggen in de evenementenvergunning. U kunt hierin bijvoorbeeld vastleggen dat de organisator zorgt dat het terrein zo achtergelaten wordt dat u dit gemakkelijk met de veegwagen kunt reinigen. Ook afspraken over de te gebruiken voorzieningen voorkomt zwerfafval. Dit leidt niet alleen tot een besparing van de kosten, maar verhoogt ook de uitstraling en de kwaliteitsbeleving.

Afval op een groot evenemententerrein is van een andere orde. U heeft hier in veel gevallen te maken met commerciële organisatoren. Het gehele terrein ligt na afloop bezaaid met plastic glazen, flesjes, blikjes, bakjes, servetten, bestek, verpakkingen, etc. Een groot deel van het afval komt op de grond terecht, omdat de bezoekers geen zin of mogelijkheid hebben om hun afval naar de afvalbakken te brengen. Het kan ook gebeuren dat in de loop van de dag de bakken vol raken voordat ze (veilig) geleegd kunnen worden.

Bij de aanpak van zwerfafval rondom evenementen, heeft u onder andere te maken met onderstaande factoren:

- De grootte van het evenement.
- Het aantal en type bezoekers.
- De organisator van het evenement.
- Het soort terrein.
- Omgeving van het terrein.

Wet- en regelgeving:

Voor elk georganiseerd evenement moet de organisator bij de gemeente een vergunning aanvragen. Deze evenementenvergunning kunt u uitreiken op basis van de APV. In deze vergunning kunt u bepalingen opnemen over het omgaan met (zwerf)afval en betreffende de reiniging gedurende en na het evenement. Zonodig kan er een draaiboek gevraagd worden ter voorkoming of beperking van overlast vanwege zwerfvuil. Gebruik dit instrument dus om de organisator op zoveel mogelijk gebieden met betrekking tot zwerfafval verantwoordelijk te houden. Neem hierin ook afspraken op over het schoonmaken van de aan- en aflooproute en de omgeving van het evenemententerrein.

Tip: mogelijke maatregelen ter preventie

Veel evenementen hebben een verbod op flyeren ingesteld (zoals Dynamo Open Air), waarbij het flyeren streng wordt bekeurd. Ook zijn er talrijke nationale en internationale voorbeelden waarbij bekertjes worden ingezameld. Dit kan leiden tot een enorme beperking van de hoeveelheid afval. Soms is er sprake van een statiegeldsysteem, maar er wordt ook gewerkt met terugbrengpremies. Er zijn voorbeelden waarbij de bekertjes opnieuw worden gebruikt of gerecycled. Ook zijn er diverse festivals die het gebruik van kleine verpakkingen tegengaan (bijv. frisdrank niet uit blikjes maar uit grote verpakkingen).

Alternatief voor flyers en ander drukwerk

In de regel wordt tijdens evenementen veel promotiemateriaal aangeboden, zoals programmaboekjes en flyers. De programmaboekjes en ander promotiemateriaal leveren veel afval op. De bezoekers deponeren de programmaboekjes vaak (ongelezen) op de grond. Het flyeren is in veel gevallen een inkomstenbron voor de evenementen. Zonder flyeren krijgen veel evenementen de begroting niet rond. Er zal dus een milieuvriendelijk alternatief moeten worden gevonden bij de lucratieve verspreiding van commerciële boodschappen (bijvoorbeeld van sponsors). Een alternatief voor flyeren kan wellicht het gebruik van SMS of Bluetooth zijn. Mits er een goed alternatief bestaat, kan op het terrein van het evenement een verbod op het verspreiden van promotiematerialen gelden. Buiten het terrein mag dit eventueel wel, maar de promotors dienen het afval wat geproduceerd wordt dan zelf op te ruimen.

Praktijkvoorbeelden

● Gecoördineerde handhavingsaanpak grote evenementen: gemeente Nijmegen

Bij grootschalige en risicovolle evenementen in Nijmegen vindt een gecoördineerde handhavingsinzet plaats.

Een *tactisch* handhavingscoördinator:

- zorgt voor de realisatie van een integrale handhavingsaanpak;
- zorgt in overleg met leidinggevenden voor benoeming van de operationele handhavingscoördinatoren;
- stelt een handhavingsprotocol op;
- neemt namens de handhavers deel aan de overlegvergaderingen evenementen;
- scheidt mogelijkheden voor een daadkrachtig handhavingsteam;
- en informeert en adviseert tijdens het evenement waar nodig het bestuur.

Een *operationeel* handhavingscoördinator:

- zorgt voor de integrale handhaving van het evenement;
- is voor in- en externe handhavers en vergunningplichtigen het centrale aanspreekpunt;
- en zorgt voor de vertaalslag van vergunning naar handhavingoverzicht.

Het bureau toezicht levert voor een aantal evenementen een operationeel handhavingscoördinator en neemt ook deel aan de verschillende handhavingsteams.

● Evenementendraaiboek: gemeente Amsterdam

Een interessant voorbeeld is het 'Evenementendraaiboek' van de gemeente Amsterdam, waarin een bijlage 'Milieuzorg bij evenementen' is opgenomen. Het draaiboek gaat in op de onderwerpen afval, mobiliteit, groen, geluid, energie en water. Het draaiboek is een richtlijn die de verantwoordelijke stadsdelen naar believen kunnen gebruiken. De stadsdelen hebben een contract met de dienst milieu gesloten. Zij huren bij elk evenement de evenementencoördinator in, die een advies op maat geeft. De stadsdeelraden bepalen zelf welke van de geadviseerde maatregelen ze daadwerkelijk invoeren. Zo heeft het stadsdeel Centrum voor alle evenementen statiegeldbepalers verplicht gesteld. Er is ook een keurmerk voor het meest milieuvriendelijke en prettige evenement, gekoppeld aan de 'Milieubarometer' (de bronzen, zilveren of gouden milieubarometer). In opdracht van de Stichting Keurmerk, Milieu, Veiligheid en Kwaliteit vindt elk jaar een keuring plaats. Dit is een heel goed voorbeeld, omdat de aanpak van (zwerf)afval integraal onderdeel is van de totale aanpak bij evenementen.

Aan het afval is te zien waar het vandaan komt en zo kunnen er sancties worden uitgedeeld aan het desbetreffende promotiebedrijf.

● Evenementendraaiboek en evenementencoördinator.

Praktijkvoorbeelden

● Vergunning als sturend instrument: gemeente Utrecht

Bij markten en evenementen in Utrecht is de vergunning het sturende instrument. Er wordt streng gecontroleerd. In de vergunning worden eisen gesteld aan de oplevering. De organisatie is zelf verantwoordelijk voor het schoonhouden van het terrein. Ze zorgen zelf voor de schoonmaak of besteden dit uit. Alleen op Koninginnedag zorgt de gemeente voor de reiniging. Stadstoezicht zorgt voor de naleving, waarbij de nadruk vooral ligt op veiligheid en openbare orde. De gemeente levert voldoende (opvallende) afvalbakken. Ze staan midden in de looppaden en worden goed vastgezet. Ook worden er recyclebare glazen (eco-glazen) gebruikt. Probleempunt vormt de flyering en sampling. Hier wordt de organisatie op aangesproken.

Aanpak zwerfafval: afval beperken en opruimen

Bij de aanpak van afval gaat het om het beperken van de hoeveelheid afval en het opruimen van zwerfafval. Voor wat betreft de beperking van de hoeveelheid afval liggen de belangrijkste mogelijkheden bij de horeca (bekers en verpakkingen) en bij de beperking van het flyeren.

Een andere mogelijkheid is het gebruik van grootverpakkingen in plaats van kleine petflesjes en zakjes, wat een grote afvalbesparing kan opleveren en het zwerfvuil vermindert. Dit gebruik van grootverpakkingen vindt bijvoorbeeld plaats bij Parkpop. De organisator geeft aan alle dranken uit te schenken en voor sausen alleen gebruik te maken van dispensers. De organisator doet dit ook vanuit het oogpunt van veiligheid (flesjes kunnen gebruikt worden als projectielen).

● Marktverordening: gemeente Amstelveen

De gemeente Amstelveen heeft in de marktverordening een artikel opgenomen over het uiterlijk aanzien van de standplaats.

Artikel 14: Uiterlijk aanzien van een standplaats:

- 1 De vergunninghouder is verplicht er zorg voor te dragen dat zijn standplaats steeds een verzorgd aanzien biedt, zulks ter beoordeling aan de marktmeester.
- 2 Tijdens de markt dient de vergunninghouder zijn afval, verpakkingsmaterialen en dergelijke zelf in te zamelen.
- 3 Voordat de vergunninghouder het marktterrein verlaat, dient hij zijn standplaats en de onmiddellijke omgeving daarvan schoon op te leveren en het afval zelf af te voeren.

● Eco-glazen

Dit zijn milieuvriendelijke harde kunststof glazen waar statiegeld op zit. Eco-glazen zijn gemaakt van polycarbonaat. Ze zijn duurzaam, onbreekbaar en onbrandbaar. In combinatie met een statiegeldsysteem zijn eco-glazen een goede vervanging van de plastic wegwerpglazen. Er bestaat een mogelijkheid om de eco-glazen te bedrukken, hierdoor kan de gemeente of een sponsor zijn logo op de glazen laten drukken. De dranken worden geschonken in de eco-glazen. Bij inlevering van een eco-glas krijgt de bezoeker 1 euro terug. Door de statiegeldregel is de bezoeker eerder geneigd het eco-glas in te leveren. De aanschafprijs van eco-glazen ligt weliswaar beduidend hoger, maar de totale gebruikerskosten liggen bijna een factor 4 lager.

Bronnen en referenties

- Rapport Groene Kwaliteit voor Haagse evenementen, Haagse Hogeschool, 2006
- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Wageningen
- Gemeente Utrecht
- Gemeente Nijmegen
- Marktverordening gemeente Amstelveen
- www.vng.nl
- www.modelverordeningen.nl

Voor actuele informatie, toelichting op de verschillende instrumenten, subsidies en praktijkvoorbeelden bezoekt u de website van het Impulsprogramma Zwerfafval op www.samenwerkenaaneenschonernederland.nl of op www.uitvoeringafvalbeheer.nl.

www.samenwerkenaaneenschonernederland.nl